

İkinci Evre: (19. yy. ikinci yarısı-20yy. İlk yarısı) (2. Kuşak İnsan Hakları) Ekonomik ve Sosyal Haklar

2. Dünya Savaşında ve öncesinde yaşananlar, insan-devlet ilişkisinin yeniden sorgulanmasına neden olur. Savaş sonrası dönemde, devletlerin kendi egemenlikleri altındaki insanlara, kendi ideolojileri doğrultusunda istediklerini yapamayacakları; yaptıklarında ise uluslararası kuruluşların bu duruma müdahale edebilecekleri anlayışı ortaya çıktı. 1945 yılında kurulan Birleşmiş Milletler; 1946'da Birleşmiş Milletler teşkilatında kurulan İnsan Hakları Komisyonu; bu komisyonun hazırladığı ve 1948 yılında Birleşmiş Milletler genel kurulunda kabul edilen Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi (Beyanname) bu anlayışın sonuçlarıdır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

- 1948 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'ndan geçen ve ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, birinci ve ikinci evrenin ana özelliklerini yansıtır.
- İnsan hakları bildirgesi bağlayıcı değildir; daha çok gelecekte bağlayıcı sözleşmelere zemin hazırlama aşamasını oluşturur.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 10 Aralık 1948 tarihinde BM genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir.

Bu nedenle 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü olarak kutlanmaktadır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 1- Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar.

Madde 2- Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.

Ayrıca, ister bağımsız olsun, ister vesayet altında veya özerk olmayan ya da başka bir egemenlik kısıtlamasına bağlı ülke yurttaşı olsun, bir kimse hakkında, uyruğunda bulunduğu devlet veya ülkenin siyasal, hukuksal veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayırım gözetilmeyecektir

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 3 -Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

Madde 4- Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz, kölelik ve köle ticareti her türlü biçimde yasaktır.

Madde 5- Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz ve ceza verilemez.

Madde 6- Herkesin, her nerede olursa olsun, hukuksal kişiliğinin tanınması hakkı vardır.

(Hukuksal kişilik: Haklara ve borçlara sahip olabilen, haklardan yararlanabilen varlığı ifade etmektedir. Kişi kavramı özü itibarıyla hukukî bir kavramdır.)

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 7- Herkes yasa önünde eşittir ve ayırım gözetilmeksizin yasanın korunmasından eşit olarak yararlanma hakkına sahiptir. Herkesin bu Bildirgeye aykırı her türlü ayırım gözetici işlemlere ve ayırım kışkırtıcılığına karşı eşit korunma hakkı vardır.

Madde 8- Herkesin anayasa ya da yasayla tanınmış olan temel haklarını çiğneyen eylemlere karşı yetkili ulusal mahkemeler eliyle etkin bir yargı yoluna başvurma hakkı vardır.

Madde 9- Hiç kimse keyfi olarak tutuklanamaz, alıkonulamaz ve sürgün edilemez.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 10- Herkesin hak ve yükümlülüklerinin veya kendisine yöneltilen herhangi bir suçlamanın saptanmasında, tam bir eşitlikle davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından hakça ve açık olarak görülmesini istemeye hakkı vardır.

Madde 11- 1. Kendisine bir suç yüklenen herkes, savunması için gerekli olan tüm güvencelerin tanındığı açık bir yargılama sonunda, yasaya göre suçlu olduğu kanıtlanmadıkça, suçsuz sayılır.

2. Hiç kimse işlendiği sırada ulusal ya da uluslararası hukuka göre bir suç oluşturmayan herhangi bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu sayılamaz. Kimseye suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 12- Kimsenin özel yaşamına, ailesine konutuna ya da haberleşmesine keyfi olarak karışamaz, şeref ve adına saldırılamaz. Herkesin bu gibi karışma ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.

Madde 13-

1. Herkesin bir devletin toprakları üzerinde serbestçe dolaşma ve oturma hakkı vardır.
2. Herkes , kendi ülkesi de dahil olmak üzere, herhangi bir ülkeden ayrılmak ve ülkesine yeniden dönmek hakkına sahiptir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 14-

1. Herkesin zulüm karşısında başka ülkelere sığınma ve bu ülkelerce sığınmacı işlemi görme hakkı vardır.
2. Gerçekten siyasal nitelik taşımayan adi bir suçla ilgili veya Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkelerine aykırı eylemlerden doğan kovuşturma durumunda bu haktan yararlanılamaz.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 15-

1. Herkesin bir yurttaşlığa hakkı vardır.
2. Hiç kimse keyfi olarak yurttaşlığından veya yurttaşlığını değiştirme hakkından yoksun bırakılamaz.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 16-

1. Yetişkin her erkeğin ve kadının, ırk, yurttaşlık veya din bakımlarından herhangi bir kısıtlamaya uğramaksızın evlenme ve aile kurmaya hakkı vardır.
2. Evlenme sözleşmesi, ancak evleneceklerin özgür ve tam iradeleriyle yapılır.
3. Aile, toplumun, doğal ve temel unsurudur, toplum ve devlet tarafından korunur.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 17-

1. Herkesin tek başına veya başkalarıyla ortaklaşa mülk edinme hakkı vardır.
2. Hiç kimse keyfi olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılamaz.

Madde 18- Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, din veya inanç değiştirme özgürlüğünü, dini ya da inancını tek başına veya topluca, açık ya da özel olarak öğretme, uygulama, ibadet ve dinsel törenlerle açığa vurma özgürlüğünü içerir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 19- Herkesin fikir ve ifade özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak fikirlerinden dolayı rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın, bilgi ve düşünceleri her yoldan araştırmak, elde etmek ve yayma özgürlüğünü kapsar.

Madde 20-

1. Herkesin silahsız ve saldırısız toplanma, dernek kurma ve derneğe katılma özgürlüğü vardır.
2. Hiç kimse bir derneğe girmeye zorlanamaz.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 21-

1. Herkes, doğrudan veya serbestçe seçilmiş temsilciler aracılığı ile ülkesinin yönetimine katılma hakkına sahiptir.
2. Herkesin ülkesinin kamu hizmetlerinden eşit olarak yararlanma hakkı vardır.
3. Halkın iradesi hükümet otoritesinin temelidir. Bu irade, gizli veya serbestliği sağlayacak benzeri bir yöntemle genel ve eşit oy verme yoluyla yapılacak ve belirli aralıklarla tekrarlanacak dürüst seçimlerle belirlenir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 22- Herkesin, toplumun bir üyesi olarak, sosyal güvenliğe hakkı vardır; ayrıca onur ve kişiliğinin serbestçe gelişmesi için gerekli olan ekonomik, sosyal ve kültürel haklarının ulusal çaba ve uluslararası işbirliği yoluyla ve her devletin örgüt ve kaynaklarıyla orantılı olarak gerçekleştirilmesi hakkına sahiptir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 23- 1. Herkesin çalışma, işini serbestçe seçme, adaletli ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır.

2. Herkesin, herhangi bir ayırım gözetmeksizin, eşit iş için eşit ücrete hakkı vardır.

3. Herkesin kendisi ve ailesi için insan onuruna yaraşır ve gerekirse her türlü sosyal koruma önlemleriyle desteklenmiş bir yaşam sağlayacak adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır.

4. Herkesin çıkarını korumak için sendika kurma veya sendikaya üye olma hakkı vardır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 24- Herkesin dinlenmeye, eğlenmeye, özellikle çalışma süresinin makul ölçüde sınırlandırılmasına ve belirli dönemlerde ücretli izne çıkmaya hakkı vardır

Madde 25-

1. Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes, işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir.

2. Anaların ve çocukların özel bakım ve yardım görme hakları vardır. Bütün çocuklar, evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olsunlar, aynı sosyal güvenceden yararlanırlar.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 26-

1. Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yüksek öğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır.

2. Eğitim insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim, bütün uluslar, ırklar ve dinsel topluluklar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirilmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışı koruma yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir.

3. Çocuklara verilecek eğitimin türünü seçmek, öncelikle ana ve babanın hakkıdır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 27- 1. Herkes toplumun kültürel yaşamına serbestçe katılma, güzel sanatlardan yararlanma, bilimsel gelişmeye katılma ve bundan yararlanma hakkına sahiptir.

2. Herkesin yaratıcısı olduğu bilim, edebiyat ve sanat ürünlerinden doğan maddi ve manevi çıkarlarının korunmasına hakkı vardır.

Madde 28- Herkesin bu Bildirgede öngörülen hak ve özgürlüklerin gerçekleşeceği bir toplumsal ve uluslararası düzene hakkı vardır.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 29- 1. Herkesin, kişiliğinin serbestçe ve tam gelişmesine olanak veren topluma karşı ödevleri vardır.

2. Herkes haklarını ve özgürlüklerini kullanırken yararlanırken, başkalarının hak ve özgürlüklerinin gereğince tanınması ve bunlara saygı gösterilmesinin sağlanması ve demokratik bir toplumda genel ahlakın, kamu düzeninin ve genel refahın gereklerinin karşılanması amacıyla yalnız yasayla belirlenmiş sınırlamalara bağlı olur.

3. Bu hak ve özgürlükler hiçbir koşulda Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkelerine aykırı olarak kullanılamaz.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

10 Aralık 1948

Madde 30- Bu bildirgenin hiçbir kuralı, herhangi bir devlet, topluluk veya kişiye, burada açıklanan hak ve özgürlüklerden herhangi birinin yok edilmesini amaçlayan bir girişimde veya eylemde bulunma hakkını verir biçimde yorumlanamaz.

